

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Data posiedzenia: 2 lutego 2010 r.

Nr posiedzenia: 101

Posiedzeniu przewodniczył: senator Jerzy Chróścikowski – przewodniczący komisji.

- Porządek posiedzenia:**
1. Informacja Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat rozwoju produkcji roślin wysokobiałkowych alternatywnych dla soi.
  2. Informacja Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na temat płatności bezpośrednich dotyczących zbóż i gruntów ugorowanych

- W posiedzeniu uczestniczyli:
- senatorowie członkowie komisji: Małgorzata Adamczak, Przemysław Błaszczak, Jerzy Chróścikowski, Henryk Górski, Lucjan Cichosz, Piotr Głowski, Sławomir Kowalski, Ryszard Knosala, Ireneusz Niewiarowski, Jan Olech, Grażyna Sztark, Grzegorz Wojciechowski, Eryk Smulewicz, Zdzisław Pupa,
  - zaproszeni goście:
    - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi :
      - podsekretarz stanu Artur Ławniczak,
      - dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich Joanna Czapla,
      - zastępca dyrektora Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin Wiesław Podyma,
    - zastępca dyrektora Departamentu Płatności Bezpośrednich Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Jolanta Dobierz,
    - dyrektor Biura Produktów Roślinnych Agencji Rynku Rolnego Eugeniusz Grabowski,
    - członek Polskiego Związku Producentów Roślin Zbożowych Stanisław Kasperczyk.

Przebieg posiedzenia:

- Ad. 1** Podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Artur Ławniczak przedstawił programy wsparcia dla roślin strączkowych, z których mogą korzystać rolnicy oraz omówił o podjęte działania na rzecz wsparcia produkcji tych roślin. Zdaniem przedstawiciela ministerstwa rolnictwa, aby przyspieszyć rozwój produkcji roślin wysokobiałkowych, alternatywnych dla soi, należy zwiększyć obszar uprawy tej grupy roślin przez zastosowanie dopłat bezpośrednich. Docelową powierzchnię można osiągnąć w okresie 3-4 lat. Programy wsparcia dla roślin strączkowych, z których mogą korzystać rolnicy to dopłaty do uprawy niektórych gatunków roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych w ramach programu rolno-środowiskowego oraz dopłaty w ramach stosowanego przez Polskę uproszczonego systemu płatności bezpośrednich (SAPS) (w ramach tego systemu dopłaty producenci roślin strączkowych otrzymują, jednolitą płatność obszarową (JPO) do każdego hektara gruntów rolnych, utrzymywanych zgodnie z normami).

W 2009 r. producent roślin strączkowych objętych krajową płatnością uzupełniającą mógł otrzymać łączne wsparcie w wysokości 863,45 zł/ha (JPO – 506,98 zł/ha, UPO - 356,47 zł/ha).

Od 2007 roku Agencja Rynku Rolnego realizuje mechanizm „Program poprawy jakości produktów rolnych poprzez zwiększenie zużycia kwalifikowanego materiału siewnego” polegający na wprowadzeniu dopłat do 1 ha gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany. Dopłaty udziela się do powierzchni gruntów ornych, obsianych lub obsadzonych elitarnym lub kwalifikowanym materiałem siewnym gatunków roślin rolniczych w przypadku roślin strączkowych dla: łubinu (żółty, wąskolistny lub biały), grochu siewnego, bobiku, wyki siewnej. Dopłata do 1 ha gruntów dla roślin strączkowych wynosi 160 zł oraz 100 zł. dla mieszanek pastewnych (sporządzonych z udziałem roślin strączkowych).

Zastępca dyrektora Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Wiesław Podyma, poinformował o produkcji roślin wysokobiałkowych w Polsce oraz o kierunkach ich wykorzystania.

Uprawa roślin strączkowych, mimo możliwości wykorzystania zarówno na paszę jak i do spożycia jest mało popularna.

W strukturze zasiewów rośliny strączkowe stanowią niewielki odsetek gruntów ornych. W latach 1995-2009 stanowiły one w strukturze zasiewów 1,0-1,2%, za wyjątkiem 2002 r., gdy ich udział obniżył się do poziomu około 0,9%. Pod koniec lat osiemdziesiątych ponad 70% całkowitej powierzchni uprawy roślin strączkowych w Polsce zajmowały bobik i łubin pastewny. Obecnie bobik stanowi zaledwie kilkanaście procent w strukturze ich zasiewów (6-10 tys. ha), nieco większa jest powierzchnia upraw łubinu z tendencją rosnącą w ostatnich latach (15-40 tys. ha). Najbardziej znaczące w uprawie strączkowych są mieszanki zbożowo-strączkowe (ok. 40 tys. ha w 2007 r.), mało znane w innych krajach i w statystyce zaliczane tam do zasiewów zbożowych.

W ostatnich latach areal uprawy roślin strączkowych bardzo powoli rośnie. Stosunkowo niewielki jest wzrost arealu bobiku, który ma podobne wymagania glebowe i środowiskowe jak zboża intensywne. Powierzchnia jego uprawy wzrosła z 6,1 tys. ha w 2002 r., do 9-10 tys. ha w latach 2005-2006, by ponownie obniżyć się w 2007 r. do 6,7 tys. ha. O spadku zainteresowania uprawą bobiku zdecydowały względy ekonomiczne, gdyż z powodu znaczącego wzrostu cen zbóż, opłacalność jego uprawy względem pszenicy obniżyła się.

W trakcie dyskusji pytano czy w ośrodkach hodowli twórczej, prowadzone są programy badawcze nad ulepszaniem cech użytkowych roślin motylkowych (a zwłaszcza nad zwiększeniem produktywności nasiennej poprzez wykorzystanie unikalnych genów, warunkujących cechy determinujące tworzenie nasion) oraz badań, które w większym niż dotychczas stopniu uwzględniają takie kierunki jak zwiększenie poziomu odporności na choroby i czynniki stresowe, ulepszanie cech jakościowych oraz zwiększenie plenności nasiennej, spełniając tym samym wysokie wymagania stawiane obecnie przed nowymi odmianami.

Zwracano uwagę, że możliwość uzyskiwania w warunkach glebowo-klimatycznych Polski wysokich plonów nasion decyduje o ekonomice ich produkcji, a także o udziale w strukturze zasiewów odmian krajowych, charakteryzujących się na ogół większą trwałością i produktywnością w porównaniu z odmianami zagranicznymi. Decydujące znaczenie ma także sprawne funkcjonowanie systemu reprodukcji i dystrybucji nasion nowych odmian oraz poziom stosowanej agrotechniki.

Odpowiadając na pytania przedstawiciel ministerstwa rolnictwa poinformował, że badania są prowadzone, a ich wyniki, bezpośrednio zastosowane w praktyce przyczynią się do realizacji postawionego celu, tj. zwiększonego i opłacalnego wykorzystania krajowych surowców białkowych w paszach, co określane jest dążeniem do zwiększenia bezpieczeństwa białkowego kraju. Poprzednie, tego typu badania prowadzono ponad 30 lat temu. W dalszej części dyskusji wskazywano, że jest zbyt mała informacja na temat zastosowania szczepionek w uprawie roślin motylkowych oraz zbyt mała pomoc państwa, aby zachęcić rolników do upraw tych roślin.

- Ad. 2** Informacje przedstawił podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Artur Ławniczak. Polska, tak jak większość „nowych” krajów członkowskich Unii Europejskiej stosuje uproszczony system płatności bezpośrednich, w którym płatność przyznawana jest użytkownikowi na hektar gruntów rolnych, które są utrzymywane zgodnie z wymogami dobrej kultury rolnej oraz były utrzymane zgodnie z tymi wymogami na dzień 30 czerwca 2003 r. Stawka płatności obliczana jest natomiast przez podzielenie krajowej koperty finansowej przez uprawnioną powierzchnię gruntów rolnych. Oznacza to, że możliwe jest objęcie przedmiotowym wsparciem, poza gruntami, na których prowadzona jest uprawa, również gruntów ugorowanych.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi trwają prace nad szczegółowym uregulowaniem zasad włączenia gruntów ugorowanych do systemu krajowych płatności uzupełniających w taki sposób, aby rozwiązanie to dotyczyło jedynie gruntów utrzymywanych w zgodzie z dobrą agrotechniką. W szczególności planowane jest wyłączenie z tego mechanizmu wsparcia tzw. „ugorów czarnych”, których stosowanie prowadzi do niekorzystnych następstw środowiskowych. Przewiduje się, że na gruntach objętych tym instrumentem powinna być utrzymana okrywa roślinna, oraz że przeprowadzane będą stosowne zabiegi agrotechniczne, mające na celu w szczególności zapobieganie rozprzestrzenianiu się chwastów. Stosowanie pokrywy roślinnej na gruntach ugorowanych powoduje utrzymanie gleby w dobrej gotowości do włączenia do produkcji. Wymaga też poniesienia nakładów środków finansowych oraz pracy, które mogą być zbliżone do tych ponoszonych przy produkcji zbóż. Sytuacja ta powoduje zatem, że nie zachodzi obawa co do możliwości zaniechania przez rolników produkcji w celu uzyskania krajowych płatności uzupełniających, a rozszerzenie tego instrumentu nie będzie miało wpływu na decyzje producentów w tym zakresie.

Podczas dyskusji zadano pytanie czy w Polsce bardziej opłaca się ugorowanie gruntów czy produkowanie zbóż i roślin motylkowych?, Wiele uwagi poświęcono zagadnieniom dotyczącym wypełniania wniosków.

Minister A. Ławniczak odpowiadając na pytania poinformował, że oczywiście bardziej opłacalne jest produkowanie zbóż i roślin motylkowych niż ugorowanie gruntów. Ponadto poinformował, że w tym roku rolnicy ubiegający się o unijne dopłaty będą mogli to zrobić składając tylko jeden wniosek. Oznacza to, że wypełnianie dokumentów będzie łatwiejsze, gdyż nie trzeba będzie wielokrotnie podawać tych samych danych. Ponadto do wszystkich tych płatności wystarczy złożyć tylko jeden załącznik graficzny.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingową.

Sporządzono w Biurze Prac Senackich